

Redd Barna

20 år med kritikk fra FN

**Omsorgsansvaret for
enslige mindreårige asylsøkere**

Rapport

Laget av Redd Barna, November 2024

Kontaktperson:

Thale Skybak

Seksjonsleder, kunnskap og nasjonal politikk

thale.skybak@reddbarna.no

Camilla Scharffscher Engeset

Spesialrådgiver barn på flukt, Redd Barna

camilla.engeset@reddbarna.no

Forside: Illustrasjonsfoto fra filmen De Andre / Speranza film

Innhold

01 Forord

02 Diskriminering i strid med FNs barnekonvensjon

04 Hva har skjedd i saken?

05 FNs barnekomité

07 FNs torturkomité

07 FNs menneskerettighetskomité

08 FNs rasediskrimineringskomité

08 FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter

11 Politisk utvikling fra 2005-2024

15 Hvorfor bør enslige mindreårige ivaretas av barnevernet

21 Barns stemmer gjennom 20 år

27 Redd Barna anbefaler

Forord

I nesten 20 år har Norge fått kritikk av ulike FN-organer for å ikke gi tilfredsstillende omsorg til enslige mindreårige asylsøkere. Hvert år kommer det barn uten omsorgspersoner til Norge for å søke asyl. FNs Barnekonvensjon gjelder for alle barn i Norge og er tydelig på hvilke forpliktelser myndighetene har for å gi alternativ omsorg til barn uten omsorgspersoner.

Siden 2007 har barnevernet hatt omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år, mens utlendingsmyndighetene har omsorgsansvaret for enslige mindreårige over 15 år. Enslige mindreårige under 15 år får tilbud om å bo på egne omsorgssentre i påvente av saksbehandling, mens de over 15 år får tilbud om å bo på asylmottak, uten de samme kravene til kvalitet på omsorgen. Debatten om omsorgssituasjonen til barna har det siste året blitt løftet igjen etter at det har kommet frem i media at flere hundre barn har forsvunnet fra mottak. Redd Barna mener at en av de viktigste løsningene for å forebygge forsvinninger er å bedre omsorgssituasjonen til barna.

Redd Barna og en rekke andre organisasjoner har kritisert norske myndigheter for å opprettholde en praksis som er diskriminerende, og bedt om at barnevernet får omsorgsansvaret for alle enslige mindreårige asylsøkere.

FNs barnekomité vurderer jevnlig Norges etterlevelse av barnekonvensjonen. Barnekomiteen har hatt flere kritiske merknader til omsorgssituasjonen for enslige mindreårige asylsøkere. I 2025 eksamineres Norges innfrielse av FNs barnekonvensjon av FNs barnekomité igjen. Hvis ikke Norge endrer på dagens praksis, er det ventet at Norge også denne gang får kritikk for sin manglende oppfølging av tidligere merknader på dette området. Det betyr at Norge vil ha fått kritikk i 20 år for å ikke gi disse barna god nok omsorg.

I dette notatet går vi systematisk gjennom kritikken som Norge har mottatt fra FN-organer de siste tiårene. Vi gjennomgår også den politiske utviklingen i saken, svarer på motargumentene og kommer med anbefalinger til hva Norge må gjøre.

Diskriminering i strid med FNs barnekonvensjon

Det følger av FNs barnekonvensjon at barn som står uten omsorgspersoner har rett på omsorg og beskyttelse, og at denne rettigheten må innfris uten diskriminering av noen slag. Barnekonvensjonene gjelder som norsk lov og har forrang ved eventuell motstrid med annen lovgivning. Barn som er uten omsorgspersoner etter barnekonvensjonens artikkel 20 har rett til alternativ omsorg fra myndighetene. Myndighetene er også forpliktet etter barnekonvensjonen artikkel 22 til å gi beskyttelse til barn som søker flyktningstatus, og der det ikke er mulig å finne foreldre eller andre familiemedlemmer skal barnet gis samme beskyttelse som ethvert annet barn som av en eller annen grunn permanent eller midlertidig er berøvet sitt familiemiljø. Forbudet mot diskriminering i barnekonvensjonen artikkel 2 er et grunnleggende prinsipp som gjelder for anvendelsen av de nevnte konvensjonsbestemmelsene.

I en årrekke har enslige mindreårige asylsøkere på mottak imidlertid fått ett dårligere omsorgstilbud enn andre barn under offentlig omsorg i Norge. Redd Barna mener at dagens praksis er diskriminerende og i strid med barnekonvensjonen.

Norges Institusjon for Menneskerettigheter (NIM) har gjentatte ganger uttrykt bekymring for menneskerettighetssituasjonen til enslige mindreårige asylsøkere. I 2016 utga NIM en rapport om omsorgen for enslige mindreårige asylsøkere som konkluderte med at forskjellene mellom omsorgstilbudet til enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år og øvrige barn ikke er saklig og forholdsmessig og dermed utgjør diskriminering i strid med barnekonvensjonen.[1] Seinest i et brev til Justis- og beredskapsdepartementet i august 2024, understreker NIM at de fortsatt mener at denne forskjellsbehandlingen utgjør et brudd på Norges menneskerettslige forpliktelser, og at det er viktig å sikre likebehandling. [2]

NIM fant også at alder kunne regnes som ulovlig forskjellsbehandling etter barnekonvensjonen dersom den ulike behandlingen ikke ivaretar et legitimt formål. Den type forskjellsbehandling vi er vitne til må kunne begrunnes i ulike omsorgsbehov eller andre legitime formål etter barnekonvensjonen. Det er så langt Redd Barna kan finne ikke faglig belegg for å kunne påstå at enslige mindreårige over 15 år har behov for mindre omsorg enn de under 15 år, og heller ikke at enslige mindreårige har behov for mindre omsorg enn norske barn på samme alder under offentlig omsorg.

Dagens omsorgstilbud for enslige mindreårige mellom 15 og 18 år vil også kunne stride med forbudet mot usaklig forskjellsbehandling i Grunnloven § 98, som også gjelder for

barn. Bestemmelsen må leses i sammenheng med Grunnloven § 104 som slår fast at barn har krav på respekt for sitt menneskeverd. Ifølge utvalget bak Grunnlovens menneskerettighetskapittel skulle "en slik formulering av barns likeverd eller menneskeverd understreke og tydeliggjøre at de øvrige menneskerettighetsbestemmelsene i Grunnloven også gjelder for barn". Derfor mente ikke utvalget det var nødvendig med en egen bestemmelse om ikke-diskriminering for barns rettigheter.[3]

2

Ingen diskriminering

Ingen barn skal behandles urettferdig på grunn av sin egen eller foreldrenes kultur, hudfarge, kjønn, språk, religion, bakgrunn, funksjonsnedsettelse eller mening.

20

Barn som ikke bor med familien

Alle barn som ikke bor med foreldrene sine har rett til å få beskyttelse og omsorg.

22

Flyktningbarn

Alle barn som er flyktninger, har rett til få den hjelpen og beskyttelsen de trenger.

Hva har skjedd i saken?

FNs barnekomité er bekymret for enslige mindreårige som forsvinner fra norske asylmottak, og ba Norge sikre bedre omsorg for disse barna.

2005

Endringer i lov om barnevernstjenester mv. – Lovendringen medfører at ansvaret for de enslige, mindreårige asylsøkerne under 15 år og omsorgssentrene blir lagt til statlig, regionalt barnevern. Regjeringen tok sikte på å utvide tilbudet til de over 15 år i løpet av 2009.

2008

Meld. St.27 (2011-2012) Barn på flukt Regjeringen anser at ressursituasjonen i barnevernet tilsier at det ikke blir mulig å overføre ansvaret for enslige, mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år til barnevernet i denne stortingsperioden.

Redd Barna utgir rapporten «En alvorlig stor melding – Fra barn som søker asyl i Norge» som et motsvar til regjeringens stortingsmelding.

2012

FNs barnekomité kritiserer Norge for at man kun har gitt barnevernet omsorgsansvaret for enslige mindreårige under 15 år.

2010

FNs barnekomité, torturkomité, menneskerettighetskomité og rasediskrimineringskomité ytrer bekymring for at enslige mindreårige forsvinner fra mottak, og at omsorgstilbudet for de over 15 år er for dårlig.

2018-2019

Utlendingsmyndighetene får lovfestet sitt omsorgsansvar for enslige mindreårige på mottak.

2020

Hva har skjedd i saken?

FNs barnekomité er bekymret for enslige mindreårige som forsvinner fra norske asylmottak, og ba Norge sikre bedre omsorg for disse barna.

2005

Endringer i lov om barnevernstjenester mv. – Lovendringen medfører at ansvaret for de enslige, mindreårige asylsøkerne under 15 år og omsorgssentrene blir lagt til statlig, regionalt barnevern. Regjeringen tok sikte på å utvide tilbudet til de over 15 år i løpet av 2009.

2008

Meld. St.27 (2011-2012) Barn på flukt Regjeringen anser at ressursituasjonen i barnevernet tilsier at det ikke blir mulig å overføre ansvaret for enslige, mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år til barnevernet i denne stortingsperioden.

Redd Barna utgir rapporten «En alvorlig stor melding – Fra barn som søker asyl i Norge» som et motsvar til regjeringens stortingsmelding.

2012

FNs barnekomité kritiserer Norge for at man kun har gitt barnevernet omsorgsansvaret for enslige mindreårige under 15 år.

2010

FNs barnekomité, torturkomité, menneskerettighetskomité og rasediskrimineringskomité ytrer bekymring for at enslige mindreårige forsvinner fra mottak, og at omsorgstilbudet for de over 15 år er for dårlig.

2018-2019

Utlendingsmyndighetene får lovfestet sitt omsorgsansvar for enslige mindreårige på mottak.

2020

FNs barnekomité

FNs barnekomité vurderer jevnlig Norges etterlevelse av barnekonvensjonen. Barnekomiteen har hatt flere kritiske merknader til omsorgssituasjonen for enslige mindreårige asylsøkere. Allerede i 2005 anbefalte komiteen at omsorgsansvaret overføres til barnevernet.

2005:

«The Committee expresses concern about the large number of unaccompanied asylum seeking children (33 in 2003) who disappear from reception centres in the State party. It is particularly concerned that these children are vulnerable to abuse and exploitation. The Committee is also concerned about the insufficient supervision of and care provided to unaccompanied asylum-seeking children as well as the insufficient psychological and psychiatric services provided to children living in reception centres. Furthermore, the Committee is concerned that the processing of asylum claims is too slow.» [4]

«The Committee urges the State party to strengthen measures to ensure that adequate support and supervision are provided to children living in reception centres, as well as adequate psychological and psychiatric care for traumatized asylum-seeking children. The Committee recommends that the State party improve the situation in reception centres for unaccompanied children seeking asylum, in terms of resources and adequately trained and competent staff, so that the assistance and care for these children reaches the same level as that provided in other institutions under the child welfare system. The State party should also take further measures to ensure more expeditious processing of asylum claims.» [5]

2010:

«The Committee welcomes the State party's indication that the consideration of cases involving unaccompanied asylum-seekers shall be prioritized. The Committee notes with interest that the new Immigration Act, along with new immigration regulations, specifies that the best interests of the child are to be a primary consideration and lowers the threshold for granting residence permits for children. The Committee also welcomes the fact that the new Chapter 5A of the Child Welfare Act transfers responsibility for unaccompanied children to the child welfare services. However, the Committee expresses its concern: (a) At the cursory identification of children affected by armed conflict; (b) At the length of time until decisions are taken; (c) At the fact that guardians are often overburdened and thus cannot adequately exercise their role; (d) At the consideration by the State party of the possibility of using agedetermination methods regarded as indecent, culturally insensitive and generally unreliable; (e) At the fact that an increasing number of unaccompanied children have disappeared from reception centres; (f) That unaccompanied asylum-seeker children are not being adequately followed up by Child Welfare Services. [6]

“The Committee is also concerned that that the State party has limited the responsibility of the Child Welfare Services to children under the age of 15 leaving older children with reduced assistance and that despite the State party’s statement that emphasis will be placed on children’s affiliation to Norway in decisions on residence permits on humanitarian grounds, there are reports that children who have spent many years in Norway may be deported despite sound documentation of affiliation to Norway.” [7]

“The Committee recommends that the State party: (e) Expand, as planned, the responsibility of the Child Welfare Services to children aged 15, 16 and 17; (f) Carefully follow up on these children during their stay in Norway; (g) Make sure that children do not disappear and fall into the clutches of traffickers and exploiters; (h) Investigate cases of disappearances and find ways to make access available to hidden children.”[8]

2018:

“The Committee is concerned about: (b) Children who have disappeared from reception centres being particularly vulnerable to becoming victims of trafficking in persons and prostitution; (c) Children being sent back to countries where their rights are at high risk of being violated, which contravenes the principle of non-refoulement; (d) Significant variations among reception centres in terms of living conditions, such as access to adequate food and nutrition; (e) Reports of children in reception centres being frequently absent from school and often suffering from mental health issues resulting in self-inflicted harm; (g) The insufficient care provided to unaccompanied children in some municipalities, and children 15 years of age and older not receiving the same quality of care as those under 15 years of age.”[9]

“The Committee recommends that the State party: (a) Consider establishing a system to automatically reassess temporary residency permits of unaccompanied children and issuing residence permits of a longer duration; (b) Address additional root causes of the disappearance of children from reception centres; (c) Increase its efforts to search for missing children, provide them with the necessary protection, redress and rehabilitation and ensure that, if they have fallen victim to crimes, the perpetrators are brought to justice; (d) Under no circumstances deport children and their families back to countries where there is a risk of irreparable harm to the children such as, but by no means limited to, those contemplated under articles 6 (1) and 37 of the Convention; (e) Place children and their families in reception centres only for the shortest time possible, and increase the human, technical and financial resources allocated to reception centres with a view to ensuring adequate conditions for children during their residency therein and to ensuring in particular that they are protected from violence, that their mental health needs are assessed and that they have access to nutritious food; (f) Ensure that under no circumstances are children placed in detention on the basis of their immigration status; (g) Ensure that unaccompanied children in all municipalities, including those above 15 years of age, receive good-quality care.” [10]

FNs torturkomité

FNs torturkomité overvåker statenes etterlevelse av forpliktelser som følger av FNs torturkonvensjon (FNs konvensjon mot tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff).

2018:

“The Committee is concerned that large numbers of unaccompanied minors seeking asylum aged between 15 and 18 are missing from the designated reception centres, in particular as they approach the age of 18, since most are given temporary permits that expire when they reach that age and may face forced return to their countries of origin or transit. It is also concerned that the quality of care provided to them is not equal to that provided to children cared for by the child welfare services. The Committee is concerned about the insufficient protection measures and the inconclusive investigations concerning the missing minors as they are vulnerable to trafficking and crime (arts. 2, 11 and 16). [11]

“The State party should ensure that unaccompanied asylum-seeking minors aged 15-18 are provided with the same quality of care given to children cared for by the Child Welfare Services and should strengthen their protection. It should ensure effective prevention of such cases where young asylum seekers go missing as well as a thorough investigation when they occur, including an effective police investigation and prosecution of cases of trafficking.” [12]

FNs menneskerettighetskomité

FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter overvåkes av FNs menneskerettighetskomité (HRC). Komiteen overvåker statens gjennomføringen av konvensjonen og evaluerer situasjonen i medlemslandene.

2018:

“While noting the information provided by the State party indicating that the Child Welfare Act applies to all children in the State party, the Committee is concerned that unaccompanied minors seeking asylum aged between 15 and 18 years are cared for by reception centres with lower levels of care, staffing and accommodation conditions, while other children are cared for by the Child Welfare Services, ensuring higher levels of care. The Committee also expresses deep concern at reports of the high numbers of unaccompanied asylum-seeking minors who are missing from these reception centres and the lack of conclusive information from investigations of these cases (arts. 2, 7, 9 and 13).” [13]

“The State party should eliminate differential treatment of unaccompanied asylum-seeking minors aged between 15 and 18 and provide them with the same level of care as that provided by the Child Welfare Services. It should investigate and take measures to address the underlying causes of disappearances of unaccompanied asylum-seeking minors from reception centres.” [14]

FNs rasediskrimineringskomité

FNs rasediskrimineringskomité (CERD) har ansvaret for å overvåke statenes etterlevelse av FNs konvensjon mot rasediskriminering. Komiteen kommer med anbefalinger og kommentarer til hvordan avtalen skal forstås for de enkelte medlemslandene.

2019:

“The Committee is concerned (...) that unaccompanied minors aged 15 to 18 years do not receive assistance and child welfare services to the same extent as other children in Norway who are cared for under child welfare services (....) The Committee recommends that the State party ensure that all children in Norway have the same rights, without discrimination, and ensure: (a) That detention of asylum seekers is only used as a measure of last resort, for the shortest possible period of time, and that efforts are made to prioritize alternative measures to detention; (b) That the care of unaccompanied minors between the ages of 15 and 18 is transferred from the Directorate of Immigration to the child welfare service;” [15]

FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter

FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (CESCR) har ansvar for statenes gjennomføring av FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. Komiteen går igjennom og vurderer rapporter fra medlemslandene hvert femte år.

2020:

“Unaccompanied asylum-seeking children 28. While noting that the Child Welfare Act applies to all children in the State party regardless of their ethnic background and residence status, the Committee is concerned that unaccompanied asylum-seeking children aged between 15 and 18 years are excluded from the application of the Act. The exclusion has resulted in them having to live in inadequate conditions in reception centres. The Committee is also concerned about the high incidence of mental illness among unaccompanied asylum-seeking children living in reception centres and their limited access to mental health care (arts. 2 (2), 10 and 12).” [16]

“The Committee recommends that the State party ensure that the Child Welfare Act applies to all unaccompanied asylum-seeking children, regardless of their age, with a view to providing the same level of protection and services to all children in the State party. It also recommends that the State party ensure the timely identification of unaccompanied asylum-seeking children with mental health conditions and provide them with necessary mental health care.”[17]

Adele Matheson Mestad
Direktør ved Norges
institusjon for
menneskerettigheter

Som vi har påpekt i mange år, mener NIM at forskjellsbehandlingen som enslige mindreårige asylsøkere over 15 år er utsatt for, er i strid med barnekonvensjonen. Dette har vi formidlet gjennom temarapport, høringsuttalelser, innspill til representantforslag og anbefalinger til Stortinget i en rekke årsmeldinger.

NIM mener at den enkleste måten å sikre et likeverdig omsorgstilbud på, er å overføre ansvaret for enslige mindreårige asylsøkere fra utlendingsmyndighetene til Barne- og familietaten. Barnevernsloven åpner for dette. Alternativt må nivået på omsorgen oppjusteres, slik at tilbudet blir likeverdig både når det gjelder lov- og forskriftsfestede rettigheter og kvaliteten på omsorgen.

Et likeverdig omsorgstilbud for enslige mindreårige asylsøkere som bor på mottak, er etter NIMs syn også nødvendig for å forebygge forsvinninger effektivt. NIM mener det bør gjennomføres en bredere gjennomgang av hvordan asylbarn forsvinner. Gjennomgangen bør ha et mandat som sikrer varige praksisendringer for fremtiden.

Endelig mener NIM det er viktig å sikre flere og hyppigere tilsyn med enslige mindreårige på mottak. Etter NIMs vurdering oppfyller ikke dagens regelverk fullt ut barnekonvensjonens krav til periodiske vurderinger av den enslige mindreåriges omsorgssituasjon. Mens det gjelder et minimumskrav om tilsyn to ganger i året ved barnevernsinstitusjoner, er det for det store flertallet av mottakene ikke gjennomført tilsyn. Periodiske og individuelle vurderinger av om det enkelte barnet får god omsorg og får sine rettigheter ivaretatt, er derfor en viktig rettssikkerhetsgaranti som må på plass for alle enslige mindreårige asylsøkere under statens omsorg.

Mads H. Almaas,
Generalsekretær NOAS

Barn og unge som flykter alene til Norge er i en svært sårbar og usikker livssituasjon. De har ofte med seg tøffe opplevelser fra hjemland og fra selve flukten. Mange lever lenge i usikkerhet på asylmottak på grunn av lange saksbehandlingstider hos utlendingsforvaltningen. Disse barna har ulike behov og de har behov for å bli sett av voksne.

Hvert år forsvinner barn fra norske asylmottak. Barna som forsvinner blir sjelden funnet, for når ingen savner dem er det heller ingen som leter. På asylmottakene er det ikke tilstrekkelig med kompetente voksne som kan ivareta dem.

I tillegg er det vanskelig å kontrollere om barna får den omsorgen de har rett på, fordi den oppnevnte statlige tilsynsordningen ikke har ressurser til å gjennomføre lovpålagt tilsyn.

Barnekonvensjonen krever at alle barn, uavhengig av alder og status, har rett til beskyttelse, omsorg og en trygg oppvekst. Likevel gir man dem som er mellom 15 og 18 år dårligere oppfølging enn andre barn. Norges organisering av omsorgen og manglende oppfølging av forsvinninger har vært gjenstand for kritikk i flere år og fra flere FN-organer.

NOAS mener at det er til barnets beste å få et likeverdig omsorgstilbud med andre barn i samme aldersgruppe. Å sikre dette i dag kommer med en kostnad, men vil være en investering for fremtiden. Omsorgsansvaret må overføres til barnevernet som har den nødvendige kompetansen til å ivareta barns behov og for å sikre likebehandling av barn i samme situasjon.

Politisk utvikling fra 2005-2024

Spørsmålet om hvem skal ha det formelle omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere, har vært et politisert spørsmål i flere tiår, og den politiske pendelen har pekt i ulike retninger. I det videre vil vi gå gjennom de mest sentrale politiske hendelsene i saken.

Etter rødgrønn valgseier i 2005 var regjeringspartiene Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti tydelige på at de ville forbedre vilkårene for enslige mindreårige asylsøkere som kommer til Norge og overføre omsorgsansvaret for disse til barnevernet. Dette ble nedfelt i regjeringens politiske plattform for perioden.[18]

Regjeringen ble i tilknytning til budsjettbehandlingen høsten 2006 enig med partiene på Stortinget om at barnevernmyndighetene i første omgang skulle ta over ansvaret i mottaksfasen for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år.[19] Barnevernet fikk fra desember 2007 ansvaret for ivaretagelsen av denne gruppens daglige behov for omsorg og oppfølging i fasen fra ankomst til landet og frem til bosetting eller retur. Regjeringen tok sikte på å overføre ansvaret for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år i løpet av 2009. Allerede i høringsrunden ble det uttrykt stor skuffelse over at forslaget da bare gjaldt enslige mindreårige under 15 år.

Departementet begrunnet dette i at man på denne måten ville kunne høste verdifulle erfaringer fra prosessen med oppstart og drift av ett omsorgssenter, før det ble etablert flere. Departementet omtalte også enslige mindreårige under 15 år som den mest sårbare gruppen, og understreket at planen var å utvide ordningen til enslige mindreårige mellom 15 og 18 år i 2009. Regjeringen avviste også at innføringen av en slik differensiering ville bidra til et brudd med de menneskerettslige forpliktelsene til Norge.

I den politiske plattformen for Stoltenberg II-regjeringens andre regjeringsperiode (2009-2013), fremgikk det at overføring av omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år til barnevernet fortsatt var et langsiktig mål, men at «ressurs-situasjonen i barnevernet tilsier at dette ikke blir mulig i kommende fireårsperiode».

I Solberg-regjeringens høringsnotat om forslag til ny lov om omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere, ble det foreslått å videreføre hjemmelen til å utvide ordningen til enslige mindreårige mellom 15 og 18 år. Det fremgikk samtidig at det ikke forelå planer om å utvide ordningen til denne gruppen, uten at det gis ble gitt noen nærmere begrunnelse for dette. Tvert imot ble det foreslått en ny modell for omsorgssentrene, løsrevet fra kravene til forsvarlighet og kvalitet i barnevernet, som vil medføre vesentlig dårligere omsorg også for de enslige mindreårige asylsøkerne under 15 år enn det de hadde da.

I 2020 sendte regjeringen et forslag om å lov- og forskriftsfeste omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år som bor i mottak på høring.[20] Forslaget innebar ingen vesentlige endringer i omsorgstilbudet til barna. Departementet skrev i høringsnotatet at «Dagens nivå på den omsorgen som utøves og gjeldende standard på mottakene opprettholdes. Forslaget her innebærer følgelig ikke en nivåheving på det tilbudet som skal gis enslige, mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år i mottak.» I februar 2021 ble forslaget sendt til Stortinget med noen mindre endringer. Regjeringspartiene Høyre og Frp, sammen med Venstre og Krf stemte for forslaget som fikk flertall og ble vedtatt i April 2021. Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV, Rødt og MDG stemte mot. Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmet et mindretallsforslag om at Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et lovforslag som sikrer enslige mindreårige asylsøkere under offentlig omsorg et forsvarlig omsorgstilbud på bakgrunn av barnefaglige vurderinger.[21]

I 2023/2024 har det på nytt vært politisk debatt om enslige mindreårige asylsøkere. Rødt, MDG, Venstre, Krf og SV har alle fremmet representantforslag for å styrke oppfølgingen av barna, men de har ikke fått støtte av stortingsflertallet. Debatten har kommet som et resultat av mediasaker i Nrk om at flere barn har forsvunnet fra mottakene. Politikere og representanter for sivilsamfunnsaktører har pekt på sammenhengen mellom omsorgsansvaret og forsvinningene, og krevd at også barn over 15 år får sin omsorg ivaretatt av barnevernet.

Sissel Aarak,
Generalsekretær SOS-barnebyer

Barn og ungdom som har flyktet alene til Norge har hatt opplevelser vi knapt kan forestille oss. De har måttet reise fra familie og venner, hjemmene sine og kjente omgivelser. De fleste har hatt en strabasiøs og til tider livsfarlig ferd mot Norge. Trygghet og fellesskap er viktig for å få en følelse av å høre til. Barn som flykter alene til Norge skal omfavnes med omsorg og engasjement. De er våre nye barn, og vi som samfunn må og skal gjøre alt i vår makt for at de skal kunne vokse opp i trygge og gode hjem og lokalsamfunn.

Det er derfor på tide at de grunnleggende rettigheter som ligger til grunn for at barna skal få nødvendig omsorg, og hvilke forpliktelser det påløper vårt samfunn kommer på plass. FN har kritisert Norge for omsorgen for asylbarn og forsvinningene i flere år og i en rekke organer, inkludert menneskerettighetskomiteen, torturkomiteen, rasekomiteen og komiteen for sosiale og økonomiske rettigheter. FNs høykommissær for flyktninger har også kritisert Norges praksis. Nå må alle barn under 18 år bli behandlet på lik måte, og være under barnevernets ansvar.

Hilde Krogh,
Styreleder Vergeforeningen

Gjennom utallige vergeoppdrag har Vergeforeningens medlemmer erfart at mottakene ikke makter å gi mindreårige som har fylt 15 år den oppfølgingen og omsorgen de ofte så sårt har behov for. Dagens mottak i regi av UDI med en såkalt enkel standard, er ikke rettet inn mot å gi asylbarn et tilstrekkelig omsorgstilbud, og blir dermed et godt eksempel på en skadelig diskriminerende praksis overfor denne utsatte gruppa.

Maria Greenberg Bergheim
Generalsekretær UNICEF

UNICEF Norge mener det er på høy tid at myndighetene, etter altfor mange år med kritikk, oppfyller grunnleggende rettigheter til enslige mindreårige asylsøkere i aldergruppen 15-18 år.

Dette er Norges barn og deres oppholdsstatus skal på ingen måte avgjøre hvordan Norge ivaretar omsorgsansvaret overfor dem.

Det er veldokumentert at omsorgstilbudet for denne gruppen er dårligere enn for barna som havner under barnevernets omsorg, blant annet knyttet til kvaliteten på omsorgen og krav til bemanning. Det foreligger ikke noe saklig grunn til å forskjellsbehandle disse barna til sammenligning med enslige mindreårige asylsøkere under 15 år eller andre barn i samme aldersgruppe som er ivaretatt av barnevernet. Motsetningsvis har denne gruppen et stort behov for tilstrekkelig oppfølging, og de har særlige rettigheter etter Barnekonvensjonen.

Anne Bergh
Generalsekretær
Røde Kors

I mange år har Røde Kors påpekt hvor viktig det er at barnevernet har omsorgsansvaret for alle barn i Norge, også for dem mellom 15 og 18 år som har flyktet alene til Norge. Til tross for at mange av barna har med seg traumatiske hendelser fra hjemlandet og flukten – og derfor trenger god og stabil omsorg – blir de diskriminert når de ikke får likeverdig omsorg sammenlignet med andre barn norske myndigheter har omsorgsansvar for. De bor i asylmottak, med lavere krav til antall ansatte og ansattes kompetanse enn i barnevernet. Dette må endres og omsorgsansvaret for denne gruppen bør overføres fra utlendingsmyndighetene til barnevernet – der det hører hjemme.

Hvorfor bør enslige mindreårige ivaretas av barnevernet

Både Solberg-regjeringen og Støre-regjeringens hovedargument mot å overføre omsorgsansvaret til barnevernet har vært at tilbudet til enslige mindreårige over 15 år er «godt nok» og «alderstilpasset». Redd Barna mener at dette ikke er tilfelle:

Omsorgstilbudet er ikke godt nok

Det er bredt dokumentert at det er klare svakheter ved dagens organisering.[22] Selv om det har blitt gjort noen viktige forbedringer av omsorgstilbudet på mottak for enslige mindreårige de siste årene, herunder at den barnefaglige kompetansen har blitt styrket, er det andre krav til bemanning på mottak for enslige mindreårige over 15 år enn det er på omsorgssentre og ordinære barnevernsinstitusjoner.

De siste par årene har fire av fem tilsyn ved omsorgstilbudet til enslige mindreårige på mottak avdekket lovbrudd. I en rapport fra 2022 [23] påpekte statsforvalteren at asylmottaket ikke hadde tilstrekkelig barnefaglig kompetanse eller bemanning som sikrer forsvarlig omsorg for enslige mindreårige som bor ved mottaket. I et tilsyn i 2024 [24] konkluderte statsforvalteren at det var utilfredsstillende system og praksis for arbeidet med kartlegging og tiltaksplan i henhold til gjeldende lovkrav. I 2023 gjennomførte statsforvalteren også tre tilsyn ved mottak for enslige mindreårige med følgeperson. De avdekket brudd på Forskrift om omsorg for enslige mindreårige som bor i asylmottak (omsorgsforskriften) §§ 2, 6 og 7. Bruddene omhandlet manglende kompetanse og bemanning, samt organisering av arbeidet med å sikre de enslige mindreårige med følgeperson forsvarlig omsorg. Det er også avdekket brudd på tilfredsstillende system og praksis for arbeid med kartlegging og tiltaksplan i henhold til gjeldende lovkrav.[25]

Vi viser også til at Barnevernsutvalgets utredning, NOU 2023: 7 Trygg barndom, sikker fremtid – Gjennomgang av rettssikkerheten for barn og foreldre i barnevernet. [26] Utvalget anerkjenner at noen forbedringer er gjort de siste årene, men til tross for dette anbefaler utvalget at regjeringen overfører omsorgsansvaret til barnevernet.

«Utvalget mener at det bør gjøres noe med tilbudet til enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år. Utvalget er kjent med at det har skjedd enkelte endringer i lovverket de siste årene, og at utlendingsmyndighetens ansvar for å gi forsvarlig omsorg er tydeliggjort. Utvalget mener likevel at det er et klart behov for at det etableres et likeverdig tilbud for barn under og over 15 år, og ser med alvor på situasjonen for denne sårbare gruppen barn. Utvalget mener derfor, slik en rekke aktører har tatt til orde for tidligere, at Bufetat må overta ansvaret fra utlendingsmyndighetene for barna mellom 15 og 18 år. Tilbudet om omsorgssenter må gjelde for alle enslige mindreårige asylsøkere under 18 år. Utvalget foreslår derfor at barnevernsloven § 11-1 endres, slik at det fremgår at tilbud om opphold på omsorgssenter for enslige mindreårige asylsøkere gjelder for barn under 18 år.»

Forskjellsbehandlingen er ikke alderstilpasset

Det finnes ingen barnefaglig støtte for dagens skille i omsorgen for enslige mindreårige over og under 15 år. Utlendingsdirektoratet sier selv at det ikke er barnefaglige argumenter for at de skal ha omsorgsansvaret. [27] Skillet i omsorgstilbudet til enslige mindreårige mellom 15 og 18 ble opprinnelig innført av økonomiske hensyn, ikke for aldersmessig tilpassing.

Da omsorgsansvaret for enslige mindreårige under 15 år ble overført til barnevernet i 2007 var regjeringens intensjon at også omsorgsansvaret for enslige mindreårige over 15 år skulle overføres til barnevernet i løpet av 2009. I den politiske plattformen til Stoltenberg II fremgikk det at regjeringen fremdeles har som mål å gjennomføre overføring av omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år til barnevernet, men at det ville bli utsatt på grunn av ressursituasjonen i barnevernet. Med andre ord, skillet i omsorgsansvaret er ikke basert på barnefaglige vurderinger.

Forskning viser tvert imot at det er svært viktig å gi ungdom over 15 år bedre omsorg. I rapporten «Et trygt sted å vente» (2018) beskrives et «psykologfaglig rammeverk for omsorgsbehov hos ungdommer på flukt». Det fremgår at hjernen er ikke ferdig utviklet før i midten av 20-årene. Gjennom tenårene skjer det betydelige endringer i hvordan hjernen er koblet, noe som påvirker ungdommers evne til å planlegge, vurdere risiko og ta vare på seg selv. De trenger derfor trygge rammer og ansvarlige voksne som kan hjelpe dem med å regulere adferd og sikre at deres grunnleggende behov blir dekket. Dette er viktig for alle ungdommer, men særlig for ungdommer som må forholde seg til et fremmed miljø og en usikker fremtid. [28]

Kvaliteten på tilbudet enslige mindreårige mottar i asylsøkerfasen er avgjørende for deres psykiske helse, trivsel, utvikling og integrering i en ny hverdag. Et godt og trygt omsorgstilbud kan forhindre negativ utvikling og motvirke alvorlige psykiske vansker.

Forskning viser at dersom tilbudet i den første fasen i Norge ikke er av tilstrekkelig kvalitet, vil dette føre til en forlengelse og forverring av de problemene barna allerede opplever, noe som igjen påvirker deres psykiske helse, trivsel og utvikling. Enslige mindreårige asylsøkere opplever ofte psykiske vansker, både ved ankomst til Norge, og også flere år senere. [29] Mange av disse utfordringene kunne ha vært forebygget og redusert gjennom et bedre oppfølgingstilbud til barna i en tidlig fase.

Enslige mindreårige trenger mer, ikke mindre omsorg

Enslige mindreårige blir også forskjellsbehandlet i forhold til andre barn på samme alder uten at det finnes saklig støtte for denne forskjellsbehandlingen. Tvert imot er enslige mindreårige en gruppe barn som ofte trenger mer, ikke mindre omsorg enn andre barn. Mange har opplevd grusomme hendelser i hjemlandet eller på flukten til Norge. Mange har flyktet fra land preget av væpnet konflikt eller annen organisert vold, og har i varierende grad opplevd tap, sorg, vold, overgrep og andre traumatiserende opplevelser. [30] De er uten sine foreldres umiddelbare omsorg, veiledning og beskyttelse. De er i et fremmed land med fremmed språk, kultur og tradisjoner.

Forskning viser at enslige mindreårige flyktninger har mer psykiske plager enn andre ungdommer i Norge, både med og uten innvandrerbakgrunn. Studier viser at langt over halvparten av asylsøkere plages av ulike former for psykiske lidelser, hvor posttraumatisk stress og depresjon er de hyppigste forekommende psykiske plagene. [31] Barna er en risikogruppe for utvikling av psykiske helseproblemer og er overrepresentert når det gjelder posttraumatisk stresslidelse (PTSD), depresjon og angstlidelser. Traumatiske opplevelser før, under og etter flukten er sentrale forklaringsfaktorer. [32] I en levekårsstudie fra 2015 kommer det fram at enslige mindreårige på mottak lever i stor usikkerhet. Usikkerhet preger de fleste situasjoner i hverdagen – både på dagtid og nattestid. De beskriver hvordan usikkerheten gjør det vanskelig å sove, de har mareritt og de bekymrer seg mye.

Enslige mindreårige asylsøkere er også en gruppe barn som er sårbar for utnyttelse og overgrep. En undersøkelse av Redd Barna fra 2017 [33] fant at barn i mottakssystemet er særlig sårbare for å bli utsatt for vold og overgrep, både på grunn av hva de allerede har opplevd i hjemlandet eller på flukt, og på grunn av bo- og omsorgssituasjonen deres på mottak. Rapporten konkluderte med at et styrket barnevernfaglig ansvar for denne gruppen vil kunne sikre større grad av oppfølging og beskyttelse mot utnyttelse i ulike former.

Barnevernets kapasitet

Et annet motargument mot overføring av omsorgsansvaret for enslige mindreårige over 15 år er barnevernets manglende kapasitet og kompetanse på dette feltet. Dersom man ser for seg en opptrapping der første steg er å overføre omsorgsansvaret for barna opp til 16 år, vil det i denne omgang kun gjelde ca. 40 barn. Totalt er det 490 barn mellom 16-18 år som bor i mottak for enslige mindreårige i dag. [34]

Videre er det viktig å skille på kommunalt og statlig barnevern, og at en overføring av omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere vil være til den statlige delen av barnevernet, ikke den kommunale. Det er viktig å sikre en opptrappingsplan slik at det statlige barnevernet får nødvendige økonomiske ressurser og kompetanse til å ivareta alle enslige mindreårige så raskt som mulig.

Barnevernsfeltet er et dynamisk felt, hvor den barnefaglige kompetanse må og bør utvikles over tid og tilpasses den gruppen barn de skal ivareta til enhver tid. Barnevernet har allerede lang erfaring med å ivareta enslige mindreårige asylsøkere og har hatt omsorgsansvaret for enslige mindreårige under 15 år siden 2007. Omsorgstilbudet til enslige mindreårige under 15 år ble i 2014 evaluert. Evalueringen konkluderer med at det har vært positivt å overføre omsorgsansvaret til barnevernet for denne gruppen barn, og at barna i all hovedsak opplever det som trygt og godt å bo på omsorgssenteret. Det anbefales i evalueringen at barnevernets ansvar utvides til å også gjelde enslige mindreårige over 15 år.

En overføring av omsorgsansvaret kan også være en styrke for barnevernet, da det vil innebære en mer helhetlig omsorg ovenfor hvert enkelt barn under hele den tiden barnet oppholder seg i Norge. Da vil det bli et bredere kompetansenettverk i barnevernet som vil være positivt både for ansatte og barna. At ansvaret for denne gruppen ikke forblir spredt på flere sektormyndigheter vurderes også å kunne bidra til mer koordinert og samordnede tjenester. Når det gjelder bosatte enslige mindreårige, ser vi allerede denne styrken i kommunene der barnevernet har ansvaret for hele gruppen.

En overføring av omsorgsansvaret til barnevernet vil også kunne lette presset på kommunalt barnevern, ved at barna får et bedre tilrettelagt tilbud. Et godt omsorgstilbud fra den første fasen i Norge kan også forebygge psykiske utfordringer og andre oppfølgingsbehov seinere.

Jasmin Agovic-Nordaas

Generalsekretær
Landsforeningen for
barnevernsbarn og tidligere
enslig mindreårig

Jeg kom til Norge som 16-åring i begynnelsen av 1990-tallet som følge av krigen på Balkan. Jeg kom alene siden mine foreldre nektet å forlate sitt hjemland Bosnia. I den forbindelse har min far ofte sagt at «noen måtte bli igjen og forsvare dette landet». Hans patriotisme til hjemlandet sitt har jeg aldri brukt mot han – tvert imot, jeg har beundret han for det, på lik linje som min sønn beundrer meg for min patriotisme til Norge.

Min patriotisme til Norge er ubestridt av simple, men likevel klare, grunner: dette landet har fostret meg og oppdratt meg, dette landet ga meg universitetsutdanning, dette landet ga meg min første kjærlighet og en ektefelle, en jobb, og det er her mitt barn ble født. Rettere sagt, dette landet har gitt meg et fullverdig liv. Så lenge jeg puster på denne kloden, kommer jeg til å føle forpliktende behov for å gi noe tilbake til dette landet, til dette samfunnet og til dette demokratiet som jeg så til de grader verdsetter.

Men dette forholdet mellom meg og dette landet har ikke alltid vært slik. Det var perioder der jeg følte meg forlatt og glemt, perioder der jeg vurderte om jeg var mindre verd enn de som er født her, perioder der jeg var frustrert på dette landet – landet som jeg i dag stolt kaller for mitt. Og det var perioder der det slett ikke var sikkert at jeg kommer til å lykkes med å være en bidragsyter til samfunnet som tok meg imot når jeg trengte det mest.

Etter ankomst til Norge slet jeg med postkrigstraumer, med usikkerhet, med angst og med fremmede kulturelle koder. Jeg følte at jeg ikke passet inn. Jeg savnet mine foreldre, jeg savnet å ha voksne mennesker rundt meg som kunne veilede meg, gi meg trøst og noen betryggende ord. Jeg var fortsatt et barn – et barn med vanskelig og traumatisk fortid, et preget barn som kom fra et anarki til en velfungerende stat og et velfungerende samfunn. Det var en overgang som jeg ikke kunne håndtere alene, en tilstand som jeg trengte hjelp til å bearbeide.

Heldigvis for meg var det noen oppegående mennesker som innså at et asylmottak ikke var riktig sted for en traumatisert gutt som meg. Disse menneskene, til tross for at de tilhørte en liten kommune i Troms, skjønnte noe som vi enda den dag i dag sliter med å forstå – nemlig at et barn bør ikke bo på asylmottak, i særlig grad hvis dette barnet er alene og har mye med seg i bagasjen.

Det å overføre ansvaret til barnevernet var for meg en avgjørende beslutning – en beslutning som har betalt seg både for meg og for dette samfunnet som jeg i dag definerer som mitt. Uten denne avgjørelsen, hadde jeg ikke vært der jeg er i dag.

Dette viser hvor små marginer det er i livet. En feil avgjørelse kan velte hele lasset i en annen retning enn det som i utgangspunktet var ønsket. Jeg var heldig med at riktig avgjørelse var tatt, flere andre har ikke vært så heldig.

Det finnes et potensial i oss alle, særlig når vi er barn. Når vi er barn er vi fremdeles ikke ferdigutviklet. Det er nemlig verden og omgivelsene rundt oss som former oss. Derfor er det viktig at de voksne, og samfunnet rundt oss, fatter de riktige beslutninger hvis vi skal utnytte potensialet i hvert barn. Klarer vi det, så er det ikke bare det aktuelle barnet som tjener på det, men samfunnet for øvrig. Tidlig innsats er nøkkelordet i mer eller mindre alt vi foretar oss når det gjelder barn.

Det er alltid med skrekk og gru jeg tenker på alle de enslige mindreårige asylbarna som ikke fikk utnytte sitt fulle potensial fordi de voksne ikke klarte å gi dem mulighet til det. Hvor mange generalsekretærer, samfunnsvitere, leger, jurister, sykepleiere har vi gått glipp av kun fordi vi, av en eller annen merkelig årsak, fremdeles ikke gir alle barn lik mulighet.

Fordi det er det vi gjør, vi gir ikke alle barn like muligheter når vi ikke definerer enslige mindreårige asylsøkere over 15 år som barn.

I dag har vi, med god hjelp av oss i Landsforeningen for barnevernsbarn, ettervern for ungdommen frem til og med 25 år. På den andre siden lar vi ikke barnevernet ta seg av enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år. Er disse barn mindre verd eller har vi en annen irrasjonell begrunnelse på hvorfor vi ikke anser dem som barn? Ligger det kanskje en forventning om at kun disse barn er voksne nok når de fyller 16 år?

Hvis det er tilfellet, vil jeg gjerne se den psykososiale utredningen og hvilket

forskningsfundament denne utredningen hviler på? Som akademiker, og som rasjonelt menneske, har jeg enda til gode å finne et forskningsresultat som støtter denne hypotesen.

Som samfunn har vi forventninger til at de som kommer til dette landet skal integrere seg: lære seg det norske språket, akseptere våre kulturelle koder, normer og verdier, samt bidra til samfunnet på ulike måter. Helst skal de klarer dette i løpet av en periode på 5-6 måneder.

Jeg er enig at vi bør ha forventninger til våre nye landsmenn, samtidig som jeg mener at det er urealistisk at disse mennesker, som ofte er preget av traumer og sår etter et hardt liv, skal forvandles til nordmenn i løpet av en periode på halvt år.

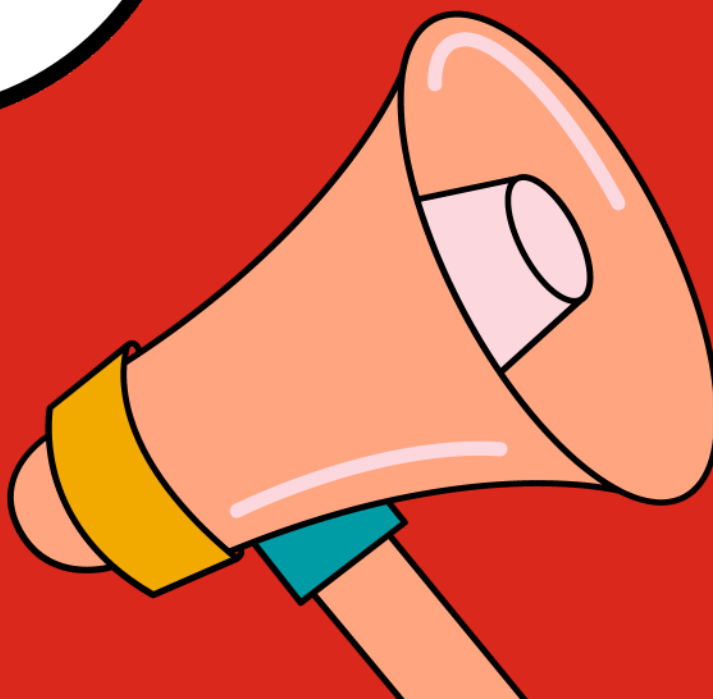
Integrering er en vanskelig og langtrukken prosess, den er avhengig av at alle krefter drar i samme retning. Vi kan ikke forvente at kun våre nye landsmenn skal gjøre hele jobben, vi må hjelpe dem på vei. Det er slik jeg klarte å integrere meg i dette samfunnet, nemlig med god hjelp fra andre.

Vi har alle et ansvar i denne prosessen, derfor er det på tide at vi slutter med prat og iverksetter rasjonelle handlinger. Tiden er for lengst inne at vi definerer alle enslige asylbarn under 18 år som barn, gjør det lovpålagt at den dagen de krysser den norske grensen så er det norsk barnevern som har automatisk omsorg for dem alle, og ikke et tilfeldig asylmottak.

Barns stemmer gjennom 20 år

I løpet av de 20 årene Norge har fått kritikk for manglende ivaretagelse av enslige mindreårige asylsøkere fra FN, har over ti tusen enslige mindreårige asylsøkere bodd på norske asylmottak. Redd Barna har gjennom ulike prosjekter og kampanjer møtt mange av disse barna, og snakket med dem om hvordan de opplever sin egen situasjon og deres erfaringer med å komme alene til Norge. Her er noe av det barna og ungdommene vi har møtt har formidlet.

Sitatene under kommer fra barn og unge som Redd Barna har snakket med i ulike prosjekter over de siste 20 årene.

Etter hvert sov jeg dårlig. Isolerte meg. Det var ingen som snakket med oss. Ingen som lurte på historien vår. Hvis vi klagde over manglende søvn, kanskje på grunn av vonde minner, vi fikk bare sovemedisiner.

- Fatima 17 år, flyktet alene til Norge
(2022)

At the reception center we have nothing to do. There are no activities. We want to go to school.

- Ungdom på transittmottak
(2016)

Jeg ba til Gud om at livet mitt skulle bli enklere. Jeg har hatt mye problemer og vanskeligheter på veien hit. Jeg har opplevd å ikke ha penger og mat. Men jeg klarte å komme hit, nå er jeg her, og er veldig glad for det. Jeg tenker mye på fremtiden og vil bare ha et godt og enkelt liv.

- Jente 16 år
(2012)

Det er lite personell. Vi er mange gutter. Det er bare ti til sammen. To hver dag og en hver natt. Vi er 30 gutter. Det som hadde vært perfekt var om de hørte på oss.

- Gutt 17 år (2012)

Jeg sover dårlig om natta og tenker på alt jeg har opplevd. Tror ikke det går an å glemme alt det vonde, det vil alltid være der.

- Gutt 15 år
(2004)

Jeg er alltid bekymret og tenker hele tiden. Jeg tenker og tenker til jeg blir sittende fast i mine egne tanker. Jeg får ikke sove, og har ikke lyst til å gjøre noen ting. Ingen kan gi meg svar på mine spørsmål.
- Gutt 16 år (2004)

Den veien jeg går på nå er bare frem til jeg blir 18, etterpå vet jeg ikke. Da har jeg ikke noe vei.
- Gutt 16, «ventemottak» for enslige mindreårige asylsøkere (2010)

We want activities such as sport, football and education that are approved by the official education authorities, so that we have something else to think about than what we have experienced.

- Ungdom på transittmottak
(2016)

Vi føler oss hjelpeløse her. Det er ikke bra når du roper på hjelp, og ingen kan hjelpe deg.
-Gutt 17 ½ år,
«ventemottak» for enslige mindreårige asylsøkere
(2010)

De som jobber på mottaket, må være snille. De må snakke med barna. Og de må smile. Med øynene, ikke bare med munnen. Å bry seg og være snill kan man gjøre uten å snakke språket. Barn skjønner det.
- Haider er 17 år.
Han var 12 år da han kom til Norge
(2022)

Gutten (jeg har tegnet) er bekymret og deprimert. Vet ikke hva som skal skje. Han føler savn etter venner og er redd fordi han kommer fra et sted det var krig eller vet ikke hva som skal skje her i Norge. Han er bekymret for familien sin i Ukraina. - Ungdom fra Ukraina (2023)

*Vi vil at de ansatte skal være snille mot oss! Det er ikke alle som vet hvordan man skal være mot barn og ungdommer. De som jobber på mottak må lære seg hvordan de skal jobbe med barn. Noen gir voksne regler og beskjeder synes jeg.
- Gutt 16 år (2010)*

*De sendte meg til legen fordi jeg var så slapp, men han tok 111 kr for å ta en blodprøve. Så tok han 111 kr for å fortelle meg resultatet. Jeg går ikke til legen igjen, det har jeg ikke råd til.
- Jente 17 år (2004)*

*Det verste er å vente. Norge er et venteland.
- Gutt 16 år, EM-avdeling (2010)*

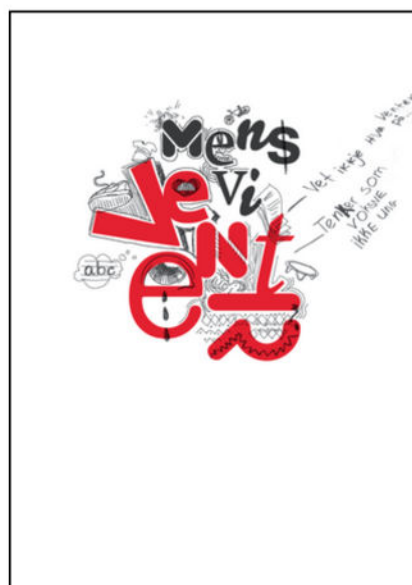
*So when I arrived in Norway I was thinking about my parents; I cry, I am only thinking about that I want to see them. I was confused and forgot everything when I arrived. I am learning to read and stuff but I can't remember anything because I am missing my family. I have started to feel like I have a small family and friends. But I miss my mum, my dad and my siblings.
- Ungdom på transittmottak (2016)*

Redd Barnas rapporter

Rapport om tilråding om tilsynsmodell for enslige mindreårige asylsøkere (2004)

Rapporten er et resultat av UDIs anbuds konkurransen om å utvikle et forslag til en modell for individuelt tilsyn med enslige mindreårige asylsøkere i mottak. I prosjektet hadde Redd Barna samtaler med nærmere 100 barn om hvordan de opplever å bo på mottak.

Mens vi venter - En hilsen fra barn som søker asyl i Norge (2010)

I boken "Mens vi venter" forteller barn og ungdom selv om hvordan de har det og hvordan de opplever tiden mens de venter i asylprosessen. I løpet av våren 2010 besøkte Redd Barna fire ulike bosteder for barn som søker asyl, herunder avdeling for enslige mindreårige og "ventemottaket" for enslige mindreårige.

En alvorlig stor melding - Fra barn som søker asyl i Norge (2012)

Den alvorlig store meldingen fra barn som søker asyl i Norge var en del av Redd Barnas kampanje Først og fremst barn med mål om å øke forståelsen for barn som søker asyl i Norge. Meldingen var et motsvar på regjeringens Stortingsmelding Barn på flukt som ble lagt fram i juni 2012, uten å ha involvert et eneste barn i arbeidet. I debatter om asylpolitikk og innvandring blir barna ofte usynlige og gjort om til tall. I denne meldingen ville Redd Barna vise hvem barna bak tallene er og bringe deres stemmer, tanker og meninger fram.

Hear it from the children - on the move and arriving in Norway (2016)

Våren 2016 gjennomførte Redd Barna prosjektet Hear it from the children, hvor vi snakket med 78 barn og unge i alderen 5 til 17 år som bor på mottak. I dette prosjektet ble metoden digital historiefortelling brukt for å løfte fram stemmene til barn og unge på flukt. Prosjektets overordnede mål var at barn og unge som har flyktet til Norge fikk styrket sin selvfølelse gjennom å la de formidle sine egne erfaringer og uttrykke sine meninger på egne premisser.

Barn og unges tanker om trygghet på asylmottak (2022)

Rapporten baserer seg på barn og unges tanker og opplevelser om trygghet på asylmottak. De har fortalt sin historie for å hjelpe andre barn som senere skal bo på asylmottak i Norge. Redd Barna håper at denne rapporten kan bidra til å sette søkelyset på hvilke faktorer som er viktige for å hjelpe barn til å oppleve trygghet når de har måttet flykte fra alt som er kjent og kjært, og har fått livet snudd på hodet. Redd Barna ønsker at alle som jobber for og med barn, på systemnivå eller individnivå, skal bruke denne rapporten for å sikre at barns rett til trygghet blir ivaretatt, også mens de bor på asylmottak.

Fra Ukraina til Norge, erfaringer og tanker fra Ukrainske barn om møtet med Norge (2023)

Siden starten av 2022 har det kommet over 60 000 mennesker på flukt fra Ukraina til Norge, blant dem 30 prosent barn. Redd Barna mener det er viktig å snakke med barna og lytte til deres tanker og erfaringer. Hvordan opplevde de mottakelsen i Norge? Hva trenger de? Hvordan ble de møtt? Hva var utfordrende, og hva fungerte? I denne rapporten kan du lese tanker og erfaringer fra over 60 barn fra Ukraina. De har alle delt fra sin historie for at andre barn som senere skal komme til Norge blir godt mottatt.

Redd Barna anbefaler

Redd Barna anbefaler at omsorgstilbudet til alle enslige mindreårige asylsøkere overføres til barnevernet og reguleres i barnevernloven på lik linje med andre barn under offentlig omsorg i Norge.

Lov om Barneverntjenester gjelder for alle barn i Norge. Loven gjelder altså for alle barn som oppholder seg i landet, uavhengig av oppholdsstatus. Loven og tilsvarende forskrifter har sin bakgrunn i en betydelig kunnskapsstatus omkring hvilke forhold som er av vesentlig betydning for oppvekstsituasjonen til barn som er uten omsorgspersoner. Reglene målbærer således en minstestandard for forsvarlig offentlig omsorg, enten det er behov for kortvarig eller langvarig ivaretagelse.

Redd Barna mener at barnevernet må ha omsorgsansvaret for alle enslige mindreårige, og at overføringen må skje så raskt som mulig.

Referanser

- [1] NIM (2016) Omsorg for enslige mindreårige asylsøkere
- [2] NIM (2024) Periodiske vurderinger av behandlingen og plasseringen av enslige mindreårige asylsøkere på mottak. Brev til Justis- og beredskapsdepartementet 29.08.2024.
- [3] Dokument 16 (2011-2012) s. 190
- [4] CRC/C/15/Add.263. para 41
- [5] CRC/C/15/Add.263. Para. 42.
- [6] CRC/C/NOR/CO/4. Para. 50.
- [7] CRC/C/NOR/CO/4. Para. 51
- [8] CRC/C/NOR/CO/4. Para. 52
- [9] CRC/C/NOR/CO/5-6. para 31.
- [10] CRC/C/NOR/CO/5-6. para 32.
- [11] CAT/C/NOR/CO/8 para. 25.
- [12] CAT/C/NOR/CO/8 para. 26.
- [13] CCPR/C/NOR/CO/7 para.30.
- [14] CCPR/C/NOR/CO/7 para. 31.
- [15] CERD/C/NOR/CO/23-24 para. 27 og 28.
- [16] E/C.12/NOR/CO/6 para. 28
- [17] E/C.12/NOR/CO/6 para. 29
- [18] Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, og Senterpartiet. Plattform for regjeringssamarbeidet mellom Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet 2005-09. 2005
- [19] Barne- og likestillingsdepartementet. Ot.prp. nr. 28 (2007-2008): Om lov om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester mv. (Omsorgen for enslige mindreårige asylsøkere inntil bosetting eller retur)
- [20] Justis- og beredskapsdepartementet. 2020. Høringsnotat om forslag til endringer i utlendingsloven og forskriften om omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15-18 år i mottak mv.
- [21] Innst. 344 L (2020-2021). "Endringer i utlendingsloven (lovfesting av omsorgsansvaret for enslige mindreårige som bor i asylmottak)." Jf. Prop. 82 L (2020-2021).
- [22] Svendsen, Berg, Paulsen, Garvik, and Valenta. 2018. "Kunnskapsoppsummering om enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger." NTNU Samfunnsforskning AS. <http://hdl.handle.net/11250/2499876>.
- Aasen, Dyb, and Lid. 2017. Forebygging Og Oppfølging Av Enslige Mindreårige Asylsøkere Som Forsviner Fra Mottak Og Omsorgssentre. By- og regionforskningsinstituttet NIBR. <https://hdl.handle.net/20.500.12199/5516>.
- Berg, and Tronstad. 2015. "Levekår for barn i asylsøkerfasen." <http://hdl.handle.net/11250/2365395>. Lidén, Eide, Hidle, Nilsen, and Wærdahl. 2013. "Levekår i mottak for enslige mindreårige asylsøkere." <http://hdl.handle.net/11250/177431>.
- Ketil Eide. 2012. Barn på flukt : psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktninger. Oslo: Gyldendal.
- [23] Statsforvalteren i Oslo og Viken. 2022. Rapport fra tilsyn ved Toten asylmottak, avdeling EMA 07.12.2022, 0
- [24] Statsforvalteren i Oslo og Viken. 2024. Rapport etter tilsyn med Aurora omsorg AS, avdeling Heimly midlertidige asylmottak 2024.
- [25] Statsforvalteren i Oslo og Viken. 2023. Årsrapport for 2023 for Statsforvalterens tilsyn der det bor enslige mindreårige asylsøkere.
- [26] NOU 2023: 7 Trygg barndom, sikker fremtid – Gjennomgang av rettsikkerheten for barn og foreldre i barnevernet, side 146
- [27] UDI (2023) UDIs innspill til høring av Barnevernutvalgets NOU 2023:7. <https://www.udi.no/globalassets/om-udi/horing-av-barnevenstvalgets-nou-2023-7.pdf>
- [28] Sønsterudbråten, Silje, Guri Tyldum, Magne Raundalen, and Forskningsstiftelsen Fafo. 2018. Et trygt sted å vente : omsorgspraksiser på asylmottak for enslige mindreårige. Vol. 2018:5. Oslo: Fafo. s 27
- [29] Jensen, Tine K, Ane-Marthe Solheim Skar, Elin Sofia Andersson, and Marianne Skogbrott Birkeland. 2019. "Long-Term Mental Health in Unaccompanied Refugee Minors: Pre- and Post-Flight Predictors." *European Child & Adolescent Psychiatry* 28 (12): 1671–82. <https://doi.org/10.1007/s00787-019-01340-6>.
- [30] Skårdalsmo Bjørge, Envor M, and Tine K Jensen. 2015. "Unaccompanied Refugee Minors' Early Life Narratives of Physical Abuse from Caregivers and Teachers in Their Home Countries." *Child Abuse & Neglect* 48: 148–59. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.08.003>. og Jensen, T. K., Fjermestad, K. W., Fjermestad, K., Granly, L., & Wilhelmsen, N. (2013). *Stressful Life Experiences and Mental Health Problems among Unaccompanied Asylumseeking Children*. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*.
- [31] Psykisk helse, mestring og sosial integrasjon blant ungdom som kom til Norge som Enslige Mindreårige Asylsøker, Folkehelseinstituttet; Enslige mindreårige asylsøkere. Jensen mf. 2013. Enslige mindreårige asylsøkere: Kartlegging av traumeerfaringer og psykisk helse, NKVTS
- [32] Svendsen, Berg, Paulsen, Garvik, and Valenta. 2018.
- [33] Brunje, Maren. 2017. Kartlegging av rammene for barns beskyttelse mot vold og seksuelle overgrep på asylmottak, Redd Barna.
- [34] Epost fra UDI 14.10.24

Redd Barna